

Jinekolojik kanser teşhisi kadınların cinselliğini nasıl etkiliyor?

Cleary V, Hegarty J, McCarthy G.

Follow Cancer Nursing Practice, 2013; 12(1): 32-37

Kanserli kadınlar arasında kanser teşhis ve tedavisindeki gelişmeler ile paralel olarak hayatta kalma oranı gittikçe artmaktadır. Gelişmiş kanser tedavilerinin faydalarına rağmen bu tedavilerin yıllarca kalıcı olabilen bozukluklara ve yan etkilere neden olması bireyi olumsuz yönde etkilemektedir. Özellikle jinekolojik habis tümörler, anatomik olarak cinsellikle ilgili bölümlerini etkiledikleri için, tedaviden sonra, cinsel sağlığın bozulma riski çok yüksektir. Yapılan birçok çalışmada da jinekolojik kanserler ve tedaviler sonrasında kadının cinselliğinin olumsuz olarak nasıl etkilendiği vurgulanmaktadır. Ayrıca cinsel sağlığın sürdürülmesine yönelik bilgilendirilme, endişelerin giderilmesi, partnerlerle iletişimin güçlendirilmesini kapsayan destek tedavilerin önemi üzerinde de durulmaktadır. Yine araştırmalar, jinekolojik kanser hastalarının, sağlık çalışanlarının zaman eksikliği, utanma ve bilgi eksikliği gibi nedenlerle cinsel bilgi ihtiyaçlarının genellikle karşılanmadığını veya tatmin edici düzeyde olmadığını göstermektedir. Bu çalışmada hastaların bakış açısıyla, jinekolojik kanserin cinsellik üzerindeki etkisini belirlemek amaçlanmıştır. Bu niteliksel çalışma jinekolojik kanser teşhisi konulmuş sekiz kadın (2'si serviks, 4'ü over, 2'si vulva kanseri) ile yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak ses kaydı yapılarak (30-55 dak.) toplanmıştır. Veriler, açık içerik analizi kullanılarak, analiz edilmiştir. Cinsellik size göre nedir? Kanser teşhisi cinselliğinizi etkilemekte midir? Partneriniz ile ilişkiniz nasıl/nasıl etkilendi? Cinsellik ile ilgili bilgi aldınız mı/nereden? Gibi açık uçlu sorulara verilen yanıtların her kopyası dikkatle okunarak katılımcıların deneyimlerini

tanımlayan her metnin altı çizilerek vurgulanmış, kodlanmış ve beş kategori, 13-alt-kategori olarak gruplandırılmıştır (Tablo 1).

Kadınların ortalama yaşı 47 olup, 6'sının tedavisi tamamlanmış ve 6'sının mülakat yapıldığında cinsel olarak aktif olduğu görülmüştür. Bütün katılımcılar, cinselliği, cinsel birleşmeyi fiziksel anlamının çok daha fazlası olarak tanımlamışlardır. Hastalığı atlattıktan sonra yaşam ve ölüm kavramlarının yerine cinselliğin öneminin daha fazla ortaya çıktığını belirtmişlerdir. *"Eğer birkaç yıl önce, bana sormuş olsaydınız, size cinselliğin...seks olduğunu söyledim...fakat.. şimdi..cinsellikle ilgili -eskiden olduğu şekilde- düşünmüyorum. Bana göre, bundan çok daha derin, daha çok iki kişi arasındaki bağ/yakınlık-...bu, güven ve arkadaşlığın—dostluğun geliştirilmesiyle ilgilidir".* Tedavinin yan etkilerinin beden imajlarını ve öz saygılarını olumsuz olarak etkilediğini ve özgüvenlerini azalttığını vurgulamışlardır. *"..Her bakımdan güven eksikliğim vardı... ve bir kadın olarak, kendimi hiç iyi hissetmiyordum. Eskiden giydiğim gibi kıyafetleri giyinemiyorum, çünkü iç çamaşırdıma sürekli olarak hijyenik ped taşımam gerekiyor... Artık seksi külotlar giyinemiyorum.. büyükanne donları giymek zorundayım".* Ayrıca Doğurganlığın kaybı da önemli bir yer tutmaktadır. *"Aman tanrım, kanser yumurtalıklarım da, çocuk sahibi olamam.....korkunç düşünceler"*

Yedi katılımcı teşhislerinden bu yana cinsel birlikteliklerini kaldığı yerden devam ettirdiklerini ancak yarısından fazlası, cinsel istekte, sıklığında, lubrikasyonda, cinsel heyecanda azalma ve dispareni gibi köklü değişimler yaşadıklarını bildirmişlerdir. *"Ameliyat olduktan sonra uzun bir*

Tablo 1.

Kategori	1.Cinsellik anlamı ve önemi	2.Cinsel benlik kavramı	3.Cinsel fonksiyon	4.Cinsel ilişkiler	5.Bilgi gereksinimi
Alt kategori	1.a.Cinsellik; cinsel birleşmeden daha fazlasıdır 1.b.Hayatta kalma kaygısı cinselliği geri planda bırakıyor.	2.a.Vücut imajı 2.b.Öz saygı-kendine saygı 2.c.Dişilik kimliği ve cinsiyetin rolü	3.a.Cinsel yanıt döngüsündeki değişimler 3.b.Ağrı yaşamak 3.c.Cinsel ilişki sıklığının azalması	4.a.Cinsel ilişkilerdeki değişimler 4.b.Cinsel ilişki 4.c.iletişim	5.a.Sağlık çalışanlarının bilgi desteği eksikliği 5.b.Tercih edilen bilgi kaynağı, formatı ve zamanlaması

süre, sanki beynimin cinsellikle ilgili bölümü işlevselliğini yitirmiş gibiydi. Hayatımda cinselliğe hiç ihtiyacım yoktu ve hayatımda onu hiç istemiyordum". "Onun üzerime doğru geldiğini gördüğümde, Hayır, onu benden uzaklaştırın isteği gibi, sadece bunun canımı yakacağını düşündüren mental bir baskı yaşıyorum".

Katılımcılardan biri, evliliğindeki ayrılığı cinsel sorunları da kapsayan, tüm konulardaki çok yoğun olan iletişim eksikliğine dayandırmıştır. "Kanserle ve kocamın beni terk ediyebile başa çıkmak zorunda kaldım". Bilgilendirme gereksinimi başlıca kategori olarak ortaya çıkmıştır ve tüm katılımcılar, jinekolojik kanser tedavisinin cinsellikleri üzerindeki potansiyel etkiyle ilgili, hiçbir sağlık çalışanından herhangi bir bilgi almadıklarını bildirmişlerdir ve bu ihmalden dolayı hayal kırıklığı ve öfke duyduklarını ifade etmişlerdir. Teşhis sırasında, cinsellik ani öncelik olarak görülmediği için tedavi esnasında veya sonrasında sözlü ve yazılı bir bilgiyi

tercih edeceklerini belirtmişlerdir. "Teşhis anında, başınız dönüyor ve başka bir bilgi size, muhtemelen alınamayacak/algılanamayacak kadar fazla geliyor sanırım".

Sonuç olarak, cinsel sorunların çözümü için, açık iletişim bir gereksinimdir. Bu nedenle sağlık çalışanları, hastaları ve partnerlerini, bu sorunu tartışmanın önemi hakkında eğitmelidirler ve hastalara gerekli bilginin sağlanması cinsel rehabilitasyonda ilk adım olmalıdır. Genel cinsel sorunlar için yapılandırılmış cinsellik değerlendirmesi ve klinik uygulama kılavuzunun geliştirilmesi gibi diğer önlemlerin alınması ve psikoseksüel rehberlik hizmetinin de yaygınlaştırılması/uygulanması gerekmektedir.

Çeviri

Doç. Dr. Dilek Aygün¹, Hem. Gülşah Akman²

¹Sakarya Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu

²Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi